Массе-а-мехкий пролетареш, вIашогIохета!

СОВДОЛ

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕМ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕЙ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера дез ● ШОАТТА, 29 июль, 1978 шу. ● № 90 (5910). ● Мах 2 нед.

РЕСПУБЛИКА КХАШКА

БОЛХ ВIАШТIЕХЬА ЦА БАЬЖ КХАЧА...

РЕЙД

«40 лет Октября» совхозе сахьта гуражхь дIаДийна 3600 гектара тIе ялат да чуэца дезаш.

— Ший шера паччахьлаккеннга 2,5 эзар тонн сонсIа ялат дIаДала дага да тIо. Ну дахьле ши эзар тонн фуражан лаьрхIа херма дикагIа дер а долаш, — Ноах ц1 совхоза директора Албаков Мухьарбика. — Из гулдаш толамга мехкачийнга ялат ялаш а да. ХIара гектара тIаре пхаццатIа лаьрхIачул ? — 8 центнер дукхагIа ялат чуэц тха совхозе кхаьжгучмохуна хIаьо.

Ялат цIена, ихий тIа ци дутиш чуэцара лоархIаме да кIи-марс чаьхбаккIара хьаьш тIаьхьа ци эзар. Из дика-кхеташ уьш боахаме. Ций хиннахьа дина тоаьв, дукха хIоме да ишаш, 40 комбайн, 14 начна аракъяькхай кхай тIе ялат чуэцара. Кхай тIера хьатта ялат дикхуьнцар 30 автомашина лел. Лоаьцца эьлче ялат сиьен цIенех чуэнца дикхаьра боахамга ерриге техника сарцагIьаьккхай укхаза. Ц1 Гулдакъо вIаштIехьдарийтIа хIаьаьс 1900 гектара тIаре ялат хьекъа кесарех IодилIа

Партрупшкаҳра отчеташ хоржамаш

НИЙСА НИКЪ ЛАЦЬАБ

Дуккка шерашн хьалхаг1а деш коммунистическ кьахьегамд коллектив яха сий дола цIе гелаш «Старорусс нефтан» НГДУ № 1 Болча межкьадта промысла межкьадта доахача цеха № 1 болча бригадо. Цu-шеш1а кхаллачIн из цIе, из ялхьхьа бригадерча болхлошен специалисташен шоай хьмкар цu нехдей Къаьстагь, партс XXV съезда; КПСС ЦК декабрьчу (1977 шера) Пленума историческ решенеш г1ийрегга ахьовашле тергаш цu хьмкар балхьн долаш. Из уйла дег чу йолаш дар шоай отчетно-хоржамий партсобране балхьжа коммунистическ дахь кьамаьлашш.

Партрупорта Н. Ш. Ибрагимовс яьлча доклада т1ем коммунисташ дахьа кьамаьлашшен белгалдолаш партс ченашкен вендадтийн, берригача межкьадтахчоь кьахьегашен политическен хьмкар советскен хилхьо коммунизм хьалъеча доккхача толамашца. СССР керда Конституци т1ехьаьрг, КПСС ЦК июльскен (1978 шера) Пленумен СССР Лаьмнашкъа Советан кьиселгеча сессеен решенеш т1оаг1а айдаь хилар.

«Х1ара баьхка денна — дицлела Эхьаьлг аьхьа дезаш ю болаш кьахьег бригада коллективо. Хьалхарча ах шера алхха планан совг1а дьаьхкаш цu «474 тонн межкьадта. Уш толамаш дахь т1ехьаьлхьаьнад коллективе социалистическен яьхьа ньхьегашца коммунистическен г1ийлакг аьхьадерг. Х1ара ф1ам болам кхеташца ваьшт1ехьбаьхкхар баьхьан долаш. Во белгалдаьхкинчо кьиселгеча юкьера организаторашца, массово-политическен болх. Бригадерча берригача болхлой х1ара ньчин социалистическен дерзорг1ат. Цu х1ара спецкурсашт — шо-шоай творческен планаш. Яьхь итогаш денна, цu, цunах хьажийнарг «Экранна ца хьаьгг1ий.

«Цiхьанна массаьнна хьалхара, массаьнна а дуьхьанна хьалхара» яьхча принципиаьлг1а болх бу бригада а коллективо. Нагахьа санна молодежна г1ийла сагтота болх кхочашбе баьхьчи ара вай, хьаьжа ма межкьадтагаьвен провод тоаг, нерах сеннарг1ий карарг аьрг ийначу — коммунисташ кертс а болаш дийнаьха а бу а болх берга коллективо, цunах ньхьегашца кхочашн-м ергьа. Масалг1а, дуккха болх баьб цu № 706 йоаьа сеннарг1ий карарг аьрг а № 697, 697 йоаьа сеннаьжийнаьш заьдийнаьш хьудца а хана. Бригадерчу болхлошен специалисташен барт долаьнен дийнен болх бер межкьадттагаьвен провод хьудца, межкьадттагаьвен проводи оборудованийн тоаьча, кьычаьха. Къаьстта дина кьыхьхьаьгар коммунисташ Ф. И. Бычкова, В. В. Насыкнина, В. Г. Подлипне, яьхьчар.

Партрупо массаьа а уйла т1ийлаьхьг1а рационализацийн деношшен межкьадтехьой профессиональн говзал лаьхьярг. 15 гергга рационализаторо ва бригадо. Отчет луча юкъаг1а 12 рационализаторийн предложенийн ешийн цар, уйн юкьенхьарг 1126 гоша экономическ пайда хьинаб. Дикагг1а болча рационализаторех ба коммунисташ - операторашт А. Ф. Кузнецов, К. И. Акинченко, В. А. Ляхматов, В. Н. Быков, В. Г. Подлипный, кьыбераш.

Докладчиреен кьамаьлашш дахьа коммунистаьчен — операторашца В. С. Дежина, В. Н. Бычкова белгалдоахар, организаторийн массово-политическен болх дина ваьшт1ехьбаьхьаьнна хьаьгг1а. Коммунистийн цеха бiарчча коллективеен вахара сагтагг1а доле делаьш дуьхьал партийн собранеш хуьл партрупо х1ара беута-беттa. Цхьабахьца, белгалдоахар операторашца ян. Цunаьнна Дежинен, партийн группа массаьа а хиннаьш ший баьхьа т1а принципиальн. Вай х1инца а ваьшт1ехьбаьхьаьнна йолаш цар, мехкадаьтахоша берхьте болх бара хилаьна дардоаьца хьалаш хилийтара а царна ший баьтвойн нуьдтурнийн г1ийлакг аьрг кхочашдара а цехен НГДУ-н боьхьна кулгалоаьна уйла дуьхьа т1ийхийтийта. Гуйранг1ах замалаьхьа цхьайолча участашка баьрхьаьн' хуьлийна моттиг ян, бытовой помещеней ноьхьа хьал т1а я, шийла, цхьаьхьа йоаьлаш а цар чу. Хеовоьг логг1а чуьх. Цхьабахьда ца х1аманна яьлла цен а бер тха кулгалой ян. Сороокгтийн Сиворцин, цu ца парторг, профсоюзийн организацийн.

Собране белгалдоахар, партрупоерга пхийтте а кхиммигтеерга массаьлгат партийн поручениеш хилар, х1ара цхьабарна шиннаьхьонна поручениеш йолаш а ба.

Шоай идейнен боарам лаьхьбера, х1ара денне болх бу партрупоерга берригача коммунистаьша. Дуьхьа ха йоаьцийн чаккхьийначу итогоьн занятеша хьаьхьеккар, программин материаьл дунна а дуьхьагг1а болчу коммунисташа яьна гомаьв хилар.

— Промышленность, транспорта, орсламе, гишш предприятийнаьца хьалхарча ах шера бабча бийна итогашн 1978 шерен агтлагг1а пятилетка хьалхара яьхьа шерен пхиммен социалистическ денкарашн хиннаьл хьалца кхочашдара хьоаьдарг1ийн ваьшт1ехьбаьхьаьнна хьаьсомен лаьттабер дисциплинийн телхеарашца, лоарах1а дьаьнна цхьаьнна г1ийла кьоаьста ца йеш дагг1ц, х1ара цунах дина пайда а бола: уьх шера цхьаьхьа телха х1ама хиннаьдац бригаде. Партрупо дина бабболх ирзийн белгалдоахар ца на ян. Макарьевен Луночарнен, х1ара мишта бригада кулгалхочо пон. Титеевсен начальник пон. Боровн, транзайто-троллейбусан управлене электромонтера пон. Коробинаьс, Гроэнеиен кога г1ийрс бечча фаьбрина директора пон. Сайдова, нитта кьычар дийнаьр шоай коллективашца дикъаьчча толамех, дикъа дисарех. Бiарчча хьийнаьча районо кхочашийнийн продукцийн реализацийн яра шин шерен ах шерен пхиммен, боьхьа районан партийн, советийн органашца ваьшт1ехьбаьхьаьнна долго хоеш да «Строгроэнефт» НГДУ-н «Строгроэнефт» производственийн объединенеен администрацийн: Цхьабахьда уьн дийнаьр а х1ама йолаш дан цхьаьнна х1ама дац.

Кьамаьлаьш даьрошш мишта т1ийоаг1а критика йир программгрупорга пон. Ибрагимовс, х1ара ашча партийн поручениеш партийн собранийн решенеш тешшаме кхочашийнарг хьалхара цхьаболча коммунистийн бехитоькам лаьхьаг1о. Цuдухьа доиг ца хетачух леладу цхьаболча коммунистаьна поношта т1ийдила партийн г1ийлакг аьрг обращенееш болхн. Кьамаьлаш даьрашш керда хоржаг1ийла партрупорчин могарг1а партрупорна собраньенна коммунистаьш уставо яьхьа кхочашдаьрга хьаьхьехьарча отчеташца наст-маста ладуьйлита, собранена еш йолаш критическен замечанийн кхочашьерг1ийла г1ийлаьн ваьшт1ехьбаьхьаьнна.

Г. ОСЬМАКОВ.

ОМСКИ ОБЛАСТЬ. «Татарский» совхоза ма лелдеран хеза 06 эзар центнер ца. Уьш т1ехьаьрга шерашца ма 7-чен гергга дукхагг1а лийбей, х1ара шерашца ваьхьа хьаьгг1ийнарг1а пайда 920 эзар центнер дийкъаьчаб, х1ара уьстагг1ашца х1ара долаш тха 7 миллионаьрг1а.

СУРТА ТIА: ма 1уг дешаш да А. ОВЧИННИКОВА сурт.

ТАСС фотохроника.

Партийни хроника

АХ ПЯТИЛЕТКА ЧАККХЬЙНАЬ

Уьх деношка Ленинскен района партийно-боьхьна ахтинв сборанн хилар. Цuна дийнар «Промышленность, транспорта, орсламе, гишш предприятийнаьца хьалхарча ах шера бабча бийна итогашн 1978 шерен агтлагг1а пятилетка хьалхара яьхьа шерен пхиммен социалистическ денкарашн толамца хьоаьчашдара хьоаьдарг1ийн ваьшт1ехьбаьхьаьнна хьаьсомен лаьттабер дисциплинийн телхеарашца, лоарах1а дьаьнна цхьаьнна г1ийла кьоаьста ца йеш дагг1ц, х1ара цунах дина пайда а бола: уьх шера цхьаьхьа телха х1ама хиннаьдац бригаде. Партрупо дина бабболх ирзийн белгалдоахар ца на ян. Макарьевен Луночарнен, х1ара мишта бригада кулгалхочо пон. Титеевсен начальник пон. Боровн, транзайто-троллейбусан управлене электромонтера пон. Коробинаьс, Гроэнеиен кога г1ийрс бечча фаьбрина директора пон. Сайдова, нитта кьычар дийнаьр шоай коллективашца дикъаьчча толамех, дикъа дисарех. Бiарчча хьийнаьча районо кхочашийнийн продукцийн реализацийн яра шин шерен ах шерен пхиммен, боьхьа районан партийн, советийн органашца ваьшт1ехьбаьхьаьнна долго хоеш да «Строгроэнефт» НГДУ-н «Строгроэнефт» производственийн объединенеен администрацийн: Цхьабахьда уьн дийнаьр а х1ама йолаш дан цхьаьнна х1ама дац.

Кьамаьлаьш даьрошш мишта т1ийоаг1а критика йир программгрупорга пон. Ибрагимовс, х1ара ашча партийн поручениеш партийн собранийн решенеш тешшаме кхочашийнарг хьалхара цхьаболча коммунистийн бехитоькам лаьхьаг1о. Цuдухьа доиг ца хетачух леладу цхьаболча коммунистаьна поношта т1ийдила партийн г1ийлакг аьрг обращенееш болхн. Кьамаьлаш даьрошш керда хоржаг1ийла партрупорчин могарг1а партрупорна собраньенна коммунистаьш уставо яьхьа кхочашдаьрга хьаьхьехьарча отчеташца наст-маста ладуьйлита, собранена еш йолаш критическен замечанийн кхочашьерг1ийла г1ийлаьн ваьшт1ехьбаьхьаьнна.

Г. ОСЬМАКОВ.

Студенташ — совхозе

Лоренг е цхьаьн лаборатера болх бен бола кхаьнах дагаьдехийг Гроэнеиен районе «Пригородный» яьхча совхоз консервин заводе нарг1ан берзйаьлн Кохвашг боьхьна кьонча кьонаьчн кхаьлаьх. Массанера а кIай хилаьтан дукъе ваьхьа студенческийн лагерйн формас хойт уьн совхозе болхлой боаьцийга.

Вайгаьл ваьхьа хана шеаш беш бола болх бича санна хьаьхьаьнна лело мехкарий кулгаш. Іомаьденнад ца. Сог ваьг царга е ишта де е вешта де ляьш.

Мастер Вачкаев Рязаьнрасьла ца дар бечча балха.

— Тхона геттара сагота эмнаьча кана пийсеьнна? яраш. — Іоах цо. — Нарсашг дуьхьа ядийта йийр ийчий. Хіаьта тха болхлой уьн берзйаьла йохкара тоьшш бацар. Уьх мехкарийна бацдиндарийн діайнаьча кхаьшкех сомий бешашшен болх бора. Хіара доана кхин хулар вехар ца ян хьаькьег ляьш. Тхоаг гетделча уьхьаьса хьаьоолаьдег1ийн — тхона ерашн. Сиха Іомаьлгар шоайта цIанкех бiарча ца дийкъ хіама де. Ешаа дохкхал ду тхоайта е мехкарийн пийсбаьрах.

Вайжаьна санна тешал деш бийнгар студенташ завода мехкина Гаьмаев Рашаьна а. Иштта дина бухьу ше волчо болх бен бола студенташн Воронков Володя, Министерстон Алексей, Мелентев Сергей совхозе кладовщика Чахкиев Беслана а.

Совхоза новкъосташ де уьн бьалхаб гаьмарга. Мурманск-кера. 74 йаьнна сеи йолг1а цина. Уьх Мурманскерчу пенчаьхьалкхен педагогическийн институте студенташ бе. Цар новкъосташ ду кхашкех бешашшкен бабаьдаьрш, соваш чувьаьча, заводе консервашн ешу, сен йоаьнкъаьчу, нарсашг берзйаьла йохкаьчу, складашца, ловаьца аьлча — шовш мел ешаьча.

— Тхона юкъера , диначгг1а болг бен бола мехкарий къаьстег хьаьл ца. — вайгаьр уьн цера институт чахкъьяьнкъаьча Антонова Мариньас. — Массанг е ладаьнна поношта Іоаг1а йорма тіехьхоачашшо.

Геттара дина тіаьнійгар тхо фусам - даьнна, яьхьа дуьнг-нар. Хозяйа моттиг, хьуй йиеге я стаьнгий лагерь.

Ю. ЮСУПОВ.

ФОРДА ТIАРА ДОАЗОНАШ ЛОРАДЕШ

(Ваьстедоалар. Дольлуг 1-чи оагIе тIе).

ми-йохьнг операци йолаш Корея Китаеен хьалъьаьн а дила ярсий хиннаьл лаьттаьш Кузнецкийн Ленинградийн мукъа-йохьаьнан поношта хьалхаьнна лаьтта декъаьрг.

Сийлахь - боьхьна Дай-мехьн чIоп йолаш діахо дегIаьна советскен тIема - форда искусство. Форда операцийн кийчьарн чаккъьлорг1ий теоритическийн. Тіема-Форда Фло-та тайп - тайларчо пиший тактика тоьеш органойаьнкъа, форда тіарча вьоьсамг флота, ялхьа пайда эцарг ийлаьнна ярен йеш вьаьнкъаьнна доладер ниш бола оеаьлсен ракетоносцийн флот хьаьдерг донский балхаан.

Лоацдаьча хана хьаьдар вайцита атомни энергетическийн установкаш тіаьлатта ян кIалгIолла дела лоджаш. Кемай еригтача классаьта юкъе уьн да хіанзарца тіема хьалех эстарга лоарх1аьнг1ардаш. Уж да протиьвника флота ударни цинцаьцарча хьоьсаьн тіема ваьлаьнн ткхачашде а, цu территоре тіара ваьлаьрга лоарх1аьнг бола лаьттара объекташ хіаланбе а торо бола дина университийнаьн дола ряьнаьнаш. Іалаьмат тіоаг1а дегIаьнхьнай реактивни самолетаьнна-ракетоносийца Іалаьнгьнйа форда аьнаьс торонна.

Дикка хуьшаьнеед еригтача классех дола ун тіа лела немаьш а. Ракетни крейсерн, лодашта духьалара, миноаьнсийн духьалара, десантни вессаьш, ракетни артиллерийскен катерашт протиьвника форда тіарца а фегарча а ин-заьнца кьоьсаьн доагг1аьнна йохьаг. 50 процент гергтаьбарца тіемех поьтическийн хийцаьт отличницаш яьх цiерашн йохьаг. 50 процент совг1а бечаш — классни специалисташ.

Матросаьш, старшинаьш, мичманаьш, эсгараьш, адмираьлаьш сийлеца хьоачашцу СССР Конституце тіа діаьвдаь партийн наччаьхьалхеерзаьнаьш: «Тешшаме лораеш социалистическийн Дай-мехьн, дийне молдаг1а агрессор хьалатохьаргг1ийла. Тіема кийто йолаш хилар.»

Новкъост Л. И. Брежнев Тихоокеанскийн Флоте вараг1а чIоагIа дегаьн тIоаьдийн а хіаьн Тіема-Форда Флоте еригта личин состав. Хіара тіемахочуьн дег чу дийкъад цо ваьна йеаьш: «Форда техника керарехьеч. Форда тіара операцийн чаккхьъаьрга говзал лаьхьъаьрга бокъка болх баьб Флота личин состаьо а цuн хьомандаьнна а. Цunах лерг1ий Тіема Дай-мехьн.داوغرنا хьалхаьнна шоай сийлен дегаьхар, дерригга а ду форданнаьн доаьоьн дилла а чIоагIа лоаттадара.

ПАРТЕХ ДОЛА ЛЕНИНСКИ ІИЛМЕШ ХІАНЗАРА ЗАМЕН

РСДРП II-сьезда 75 шу дизарга

Партех дола ленинскийн іилмо марксаьнг творческийн дегIаьлаьрга юкъедиьлча доккха дайъа да. КПСС-ен аьтен хьалхьаьнта юкъера болх ленинийн бола кийнйа гера да. Кердача тайпарча партех теоретическийн организацийн синнин лердашта, партийн хьаьрга нормашта, партийн нуьгадарга принципашта, большевизма стратегеен тактикаьхьа разработка яр. цар лерде кердача тайпарча партех ешийн «Искрийн» ваьхьа уьн дукъе хьалхьаьн болхлойн классаьна, берригача дунен х1ьаьхьаьнкоьнта хьалхаьнна В. И. Ленина. Іаьрг1ийнна сийлаьхь-доаьна ваьна.

Партех дола Іилма революцийн теоре хокъметтерг ца ваьнаьлъ1а1 да. Іилма ала-на В. И. Ленина ма-ллера. марксизмера керттийнарг ян социалистическийн обществе хьаьрг1ийла. пролетариата дерригга дунен-историческийн лоарх1ан боьзар, х1ьаьта шиа ях дехкар болхлой классе хьоачашде могарг1ан, нагахьа санна хьалдолча классе хьаьнна ергтаьтта дукъьаьхьаг1ийла хьаьстгача политическийн керте ваьшт1 ца хьетеш» (К. Маркс — Ф. Энгельс. Соч. т. 18, оагI. 143).

Ваьгьа. бiарчча хьийнаьча революци хилара капитализм кхьаьта кьинача ХХ бiаьшнерга доаьшш болхлой классе ваьшт1ехьбаьхьаьнна хилар. Цu хана йолаш кинна II Интернационала партийн поьзаьнна. Цu хана йолаш ленинскийн революцийн доаьрг1ийла хьаьсаьш малагIаьн да?

Партийн хьийнаьл В. И. Ленина, болхлой класса дагъьа да, кьаьпча обществена дуьхьала лоаттабеча кьоьсамеча цu авангард я, х1ьаьта социалистическийн революцийн хиннаьчл тіехьаьгIа юкъарчал доаьшш пролетариата кулгалду авангард я. Шийла хьалхьаьнна лаьтта декъар кхочашде могарг1а цu, нагахьа санна цu класса толаьшг1ийла виналаш цu шийла чуоьг, нагахьа санна дийкъ сайкетем болен тешаьнен. тіегIаьрга доаттабеча революцийн кьоьсамеча оспаьо хкетабаьн тіоаг1ийла болча коммунистех ю латтаьш ухьа» (41 т., 187 оагI).

Болхлой класса, берригача кьаьхьегамчой санкетамеча авангарда декъар партена кхочашдуьлургдац цu чаккхдолаьчу берригача тіулаьхий лоаг1а цu обществе дегIаьхарг1а! дола Іилман теори дола марксистеен теори ца яйгой, В. И. Ленина партийн хьетешш хиннаьл Іилмаш сеца ваьнаьн доаьшш болхлой болаьнна дуьзар санна, х1ьаьта кьаьстеен боьнаьн критикеен еш хиннаьл мичча тайпара баьв а теоре ловарх1ан кIезиг-бе тіегIаьрганта. «Хьалхаьлаттача кьоьсамехочун декъар, — ядийна цu, — ешаьнийн карагIдарглан алхха хьалхьаьлаттача теоретическийн кулгаьдеш болчо пара, мара» (6 т., 25 оагI). Цu тайпара теоре я марксизм-ленинизм — болхлой класса паI долен интернационалийн Іилмаш.

Ленина вагеттаьн тешшаме чаккдолаьча вай партс, марксистско-ленинскийн хьеьлма карагIдаьнна цена доаьшш лоаг1а цu тайп-тайпарча тіегIаьрганта, аьлдитех лорадаьн ца леш марксистско-ленинскийн Іилма творческийн дегIаьхар, практическийн болх бара дунца коммунисташ, берригача кхьеьгамхой чIоагIа, КПСС-ен кхьта социалистическийн механикаьн керда обществе хьалхаьрга йолча пIаьхийча опыта, дунс дегIаьхара леламан перспективаьшт цIенхьаьнта анализ а еш. КПСС теори творческийн дегIаьхьулаьн хилара хьаьгIа дола масал да социализмагара коммунизмагара дола хана историческийн хилаьна йрийсаьа юкъ йолча дегIаьнна социализма концепция разработка яь хилар.

Партс дийнйна организацийн берт-цхьоаг1ен лард я, В. И. Ленина цu ниэ сийн хилара керттеран хьалех цаI лоарх1ан хиннаьн мехилара, марксизмо-ленинизма тешшаме хилар. Пролетарийн революцийн котьаьккар дуьхьа уйлаш тіулаьхкаьца чIоагIаьнна яр ца хилаьрах. Іара ца йолаш бола марксистеен положенийн дегIаьйоалаеш, цu белгалдаьхкад, пролетариата бартцхьаьгIо цu партс бартцхьаьгIо йоацш хила йиш йоацIлга.

Партс идейни барт-цхьоаг1о йолаш. Іарх1а йоаг1а цхьаьн дагаьдеш. Іара ца йолаш классийн кьоьсамеча керттеран обществена строй хьаьрахн кетаран цхьаьтара дола ца хьаьгIаьнна. Іалаьгха идейни барт-цхьоаг1о хилар кхочашн бац, нагахьа санна организацийн барт-цхьоаг1о йоацш яр цu дукъ. «Пролетариат, — ядийна В. И. Ленина, — эшаьргдолаьца иза хиля йиш йолаш а ниэта хилаьна пгIоаьдаьца а ца йеш ешийн кхочашдаьрга тіа из идейно кхочашдаьрга материаьльн барт-цхьоаг1онца чIоагIаьн хилар ца йолаш» (В т., 405-ча оагI.) Хіаьта организацийн діадех цu берригача членашта хьаьда белгалдаьха а дехкар санна тіаьнна. Іара ца йолаш нормашн правилийн йолаш хулга. Партийн дисциплина цIенхьаьнта кхочашъьр, уйлаш тіулаьхкаьн цхьаьтара хилар — болхлой класса революцийнийн партс хилаьна йрийсаьца баьшхьаьн. Партс организацийнийн ваьшт1ехьбаьхьаьнна Ленина оттеьх керттеран принципийн — демократийнийн центральнийн — марксистско-ленинскийн партена шоай терх санна тіаьнийдаьн. Хіаьта коммунистическийн болхлойн болаьна ергтаьна историческийн опыто ца ьаьгойг марксизма-ленинизма, пролетарийн интернационализма принципашн ларде ухьнин йолаш болчо ешийн организацийнийн барт-цхьоаг1о мичча тайпара ях а йохайна донкийчу вонашна кхочашш хилар, цu ваьнаьн даьгаьнна. Іара ца йолаш ешийн классийн кьоьсамеча керттеран проблемаьхьа ергтаьна обществена строй хьаьрахн кетаран цхьаьтара дола ца хьаьгIаьнна. Іалаьгха идейни барт-цхьоаг1о хилар кхочашн бац, нагахьа санна организацийн барт-цхьоаг1о йоацш яр цu дукъ. «Пролетариат, — ядийна В. И. Ленина, — эшаьргдолаьца иза хиля йиш йолаш а ниэта хилаьна пгIоаьдаьца а ца йеш ешийн кхочашдаьрга из идейно кхочашдаьрга материаьльн барт-цхьоаг1онца чIоагIаьн хилар ца йолаш» (В т., 405-ча оагI.) Хіаьта организацийн діадех цu берригача членашта хьаьда белгалдаьха а дехкар санна тіаьнна. Іара ца йолаш нормашн правилийн йолаш хулга. Партийн дисциплина цIенхьаьнта кхочашъьр, уйлаш тіулаьхкаьн цхьаьтара хилар — болхлой класса революцийнийн партс хилаьна йрийсаьца баьшхьаьн. Партийн организацийнийн ваьшт1ехьбаьхьаьнна Ленина оттеьх керттеран принципийн — демократийнийн центральнийн — марксистско-ленинскийн партена шоай терх санна тіаьнийдаьн. Хіаьта коммунистическийн болхлойн болаьна ергтаьна историческийн опыто ца ьаьгойг марксизма-ленинизма, пролетарийн интернационализма принципашн ларде ухьнин йолаш болчо ешийн организацийнийн барт-цхьоаг1о мичча тайпара ях а йохайна донкийчу вонашна кхочашш хилар, цu ваьнаьн даьгаьнна. Іара ца йолаш ешийн классийн кьоьсамеча керттеран проблемаьхьа ергтаьна обществена строй хьаьрахн кетаран цхьаьтара дола ца хьаьгIаьнна. Іалаьгха идейни барт-цхьоаг1о хилар кхочашн бац, нагахьа санна организацийн барт-цхьоаг1о йоацш яр цu дукъ. «Пролетариат, — ядийна В. И. Ленина, — эшаьргдолаьца иза хиля йиш йолаш а ниэта хилаьна пгIоаьдаьца а ца йеш ешийн кхочашдаьрга из идейно кхочашдаьрга материаьльн барт-цхьоаг1онца чIоагIаьн хилар ца йолаш» (В т., 405-ча оагI.) Хіаьта организацийн діадех цu берригача членашта хьаьда белгалдаьха а дехкар санна тіаьнна. Іара ца йолаш нормашн правилийн йолаш хулга. Партийн дисциплина цIенхьаьнта кхочашъьр, уйлаш тіулаьхкаьн цхьаьтара хилар — болхлой класса революцийнийн партс хилаьна йрийсаьца баьшхьаьн. Партийн организацийнийн ваьшт1ехьбаьхьаьнна Ленина оттеьх керттеран принципийн — демократийнийн центральнийн — марксистско-ленинскийн партена шоай терх санна тіаьнийдаьн. Хіаьта коммунистическийн

СУРТА ТIА: форда десантникашн лаьтта боссан ба.

Ю. ИЛЬЕНКО сурт.

ТАСС фотохроника.

(Иистедоалир. Доалгур 27 июле врадьыкнича газета тIа).

Я ХЬЕ КОТБАЬННАРАШ

Яхкиг ЙОЛча котамашта тIулаях ду операторашг:

		ЦIаьг хотаяь ЙОЛ ТIЕ ЙОЛ ФОЛ
Терешбаева З.	— Грозненски районе «Старо-Юртовская» яха тIицефабрика	122
ХIатуаева С.	— Грозненски районе «Старо-Юртовская» яха тIицефабрика	122

Кагийча котамашта тIулаях ду пIачIчIашг:

		Хотаяь ЙОЛ
Мальсагова Р.	— Грозненски районе «Старо-Юртовская» яха тIицефабрика	96%

БОККХАГIБОЛ ЯА ГУИ-ШЕЛКОВСКОЙ НАУРСКИЙ РАЙОНИН ЗОНЕ ГIОЛЛА:

		ЦIу ЙОЛ ТIЕ ЙОЛ ХЬЕ ЙОЛ ТIЕ ЙОЛ
Хамидов З.	— Наурски районе Ленина цIерагIЙолча колхоз	160
Ахмадов С.	— Наурски районе «Россия» яха колхоз	159
Магомедов А.	— Шелковской районе «Красный пахарь» яха колхоз	152
Ахмедов Г.	— Шелковской районе «Красный пахарь» яха колхоз	152
Саламгереев Н.	— Шелковской районе «Красный пахарь» колхоз	150
Исаев А.	— Наурски районе «Россия» колхоз	146
Отцаев В.	— Шелковской районе «Красный пахарь» колхоз	143
Алиев Н.	— Наурски районе «Терский» совхоз	142
Муцалов Р.	— Наурски районе «Терский» совхоз	142
Алимбиев С.	— Шелковской районе «Коминтерн» колхоз	140
Конов С.	— Шелковской районе «Коминтерн» колхоз	140
Маталов Б.	— Шелковской районе «Шелковский» племзавод	139
Кудайметов Р.	— Шелковской районе «Шелковский» племзавод	137
Дюсембеков К.	— Шелковской районе «Коминтерн» колхоз	137
Вадуев У.	— Шелковской районе «Красный пахарь» колхоз	136
Багаудов Ю.	— Шелковской районе «Красный пахарь» колхоз	135
Багаудов Г.	— Шелковской районе «Красный пахарь» колхоз	135
Уранов Р.	— Шелковской районе «Шелковский» племзавод	135
Мусиноов Д.	— Шелковской районе «Красный пахарь» колхоз	132
Ахмедов И.	— Шелковской районе «Красный пахарь» колхоз	131
Абдулаев С.	— Шелковской районе «Красный пахарь» колхоз	131
Адиньгабиев С.	— Шелковской районе «Красный пахарь» колхоз	131
Эсмутамбетов И.	— Шелковской районе «Шелковский» племзавод	130
Камиев С.	— Шелковской районе «Красный пахарь» колхоз	130
Байнурзаев В.	— Шелковской районе «Красный пахарь» колхоз	130
Адиньмамбетов К.	— Шелковской районе «Коминтерн» колхоз	127
Адиньгольдиев А.	— Шелковской районе «Коминтерн» колхоз	127
Малаев Х.	— Наурски районе «Красное знамя» колхоз	126
Хажгреева К.	— Шелковской районе «Красный пахарь» колхоз	126
Алиев Х.	— Наурски районе «Притеречный» совхоз	125
Юльмамбетов М.	— Шелковской районе «Красный пахарь» колхоз	125
Алданов А.	— Наурски районе «Россия» колхоз	125
Исмаилов М.	— Наурский районе «Притеречный» совхоз	125

ВЕДЕНСКИЙН СОВЕТСКИЙ РАЙОНИН ЗОНЕ ГIОЛЛА

Алиев В.	— Веденски районе Орджоникидзе цIерагIЙолча колхоз	106

ХЬЕЧА РАЙОНАШКА ГIОЛЛА

Шуанов Т.	— Шатроевски районе «Мичуринский» совхоз	169
Бахмадов М.	— Малгобекски районе Гl. Ахриева цIерагIЙолча совхоз	141
Эжиев Т.	— Малгобекски районе «Минеральный» совхоз	120

Нтлагlча пятилетка хьалхарн хьаь шера ялан СССР керда Конституци тIаийца шу дуэача денга хоачашъ яра шерра социалистическ яха вооружный бытовой гIулакхий дечи Чечингобуьлгаьнгаьчу ХIара сменагIа нормаш 130 — 140 процент хоачашъ а еш, хIанзаьхьа хоачашъьйй цо кхиь шера ладаш. СУРТА ТIА: обувщица М. Магомадова.

Цо хьаьвеп бола иога гIирс дикен тIехдикен мара хилаш.

И. ПЛИЕВА сурт.

ШИЙ БОЛХ БЕЗАШ

Белха та чаьхIойаьн латтар ТIаьлшовской районерча гаьнарча «Красный пахарь» ятача колхоза ма лелдеча ферме агитбригада дIаьхьаьчаьчаьчаьнаьн. Концерт чаьхдаьлначуьл тIехьаьгIа лекцин хургIоьлла дIаьхьайидир ферма заведующе. Лекци сиагIьгIа массанна а дина йоьзача хьехархочо Макарьева Любовь Александровнаьс, аьлар цо.

Шоьаш болча дуьхьаьга ена чIогIа ракаьз хилар ма лелдерашг. Концерт чаьх а дьаьна. Ший ха тIаьхIачарна хьешашг лелаяа Любой дог мотт-часта тохаьра. ЛадуьгIаьн багIаьрашг дIаьхьета а бен чохIойаьхьалургIий - хьоI сога лекци. Аьвина хотолора. «Къаьмий доттагIаьра—бакхоьна» яхача темаьс латтаьш ян из лекци. Цу лекцина дина хьаьхьоьх Любовь Александровнаьс къаьмий доттагIаьра эгIара лаьхьаьгIа дина тешал советски наьха тахаьрашг ма-хаьр ЙолIа.

— Дуьнаьрга вай вай колхозаьх «Красный пахарь» ладаьма, — йоьах лекторо. — Бригадаьлина, фермашка, массаьнаька а цхьаьна, хьаьвала къаьгIаьгI бокхи тайп-тайп парча къаьмех бола колхозхо: эрсий, ногчий, селий, мегIий, молдаванаьш, хьыбараш а.

DIaхо дуьн лекторо ферме дуьхьаьга къаьмех латтаьш кхетаьнна. Иоьах бола тIа ломагIбирий цIерашг.

...Макарьева Любовь Александровнаьс хIана а тIехьа дагаьхьа эгIара хьалха, ший хиннца лекция. Комсомол лелдеча фермаьгIа дер ян. Массаьнаьн а воьзаш мар, йоьха хIама лацар, бенъьла, ехар ма цу гаьна, консенсиг а техникина а йоьнгаьчаьн дикдар, хетачча тайпара дIаьлъа вIинтIеьхьаьлаьзар из лекци. ЛадуьгIаьн багIаьчаьнга ма-боьгIа бувоьм отаьде карагIдаьлаьр цу цхьана ца хана.

Сарраьхь лекторехь группа ма кулгалхо болча а ена аьлар цо:

— Сатох хIама хилад. Хургьаьц сех лектор.

— ХIама дерглад, йоьх ма йоьха. Нахаца хьаьхьаьтаьгIен конспектаьшца Iаийхьаьхьаьхьаьнаьнгаьнгаьчу хиннца, тIаьхьа дерригга ший жетта оттаргда. Цу воинаьгIа колча иоьсьсета. Ольтин лекторга хьамаьлло гоч ураоттадеш Любовь Александровнаьс, аьлар цо. Дуьхьа ха я ян хиннца, тIехьо ну совгIа ха. Цу хана денз Карглаьнскин станице тайп-тайпарна общественно-политическин литературнин темазех бола дуьхьа лекцин йийлаш цо. Колхоза а станица а хьаьхьаргIий коллективашца дагаьнна пайдаьгIа хана ший материалашта юьхьаьхьуьнь Макарьевас юрта бонхьаьс хьаьхьалаттаьчар опыт, дуьнг юрта мацарг, хьаьхьаргIа тIулаьхьаьс лаьцца.

Уьш ферма станица къаьхьаьмоьгIа хьаьхьаьшца пе еш коьнцеш хетаьл я КПСС XXV съезда материалашта, цу съезда решенеш хьоьшаьшъяра тIулаьхьаьшта. «Наьха яьаьнгаьн ихоачашдаьра — парта боьахоь» аьлаш ер. Лаьбажча бетта-колхозе доьхьар Iаьлщаьн бохьачаьн боьахача колтоьхоьшца по йийца лекци. Уьш пятилетке пятилетке пятилетке пятилетке гIулаьккех лаьца цо цифраш юьнача хана. Ший Карглаьнскин станицерча наьха тоаденнаьча ваьхарер масаьлаш юьтье а ихоачашъ йийлаш из лекци Макарьевас. Вай юртаьча къаьхьаьгIаьнга дуьхьаьга дагаьнна бокхи тайп-тайп парча къаьмех бола колхозхо: эрсий, ногчий, селий, мегIий, молдаванаьш, хьыбараш а.

DIaхо дуьн лекторо ферме дуьхьаьга къаьмех латтаьш кхетаьнна. Иоьах бола тIа ломагIбирий цIерашг.

...Макарьева Любовь Александровнаьс хIана а тIехьа дагаьхьа эгIара хьалха, ший хиннца лекция. Комсомол лелдеча фермаьгIа дер ян. Массаьнаьн а воьзаш мар, йоьха хIама лацар, бенъьла, ехар ма цу гаьна, консенсиг а техникина а йоьнгаьчаьн дикдар, хетачча тайпара дIаьлъа вIинтIеьхьаьлаьзар из лекци. ЛадуьгIаьн багIаьчаьнга ма-боьгIа бувоьм отаьде карагIдаьлаьр цу цхьана ца хана.

Сарраьхь лекторехь группа ма кулгалхо болча а ена аьлар цо:

— Сатох хIама хилад. Хургьаьц сех лектор.

— ХIама дерглад, йоьх ма йоьха. Нахаца хьаьхьаьтаьгIен конспектаьшца Iаийхьаьхьаьн хиннца, тIаьхьа дерригга ший жетта оттаргда. Цу воинаьгIа колча иоьсьсета. Ольтин лекторга хьамаьлло гоч ураоттадеш Любовь Александровнаьс, аьлар цо. Дуьхьа ха я ян хиннца, тIехьо ну совгIа ха. Цу хана денз Карглаьнскин станице тайп-тайпарна общественно-политическин литературнин темазех бола дуьхьа лекцин йийлаш цо. Колхоза а станица а хьаьхьаргIий коллективашца дагаьнна пайдаьгIа хана ший материалашта юьхьаьхьуьнь Макарьевас юрта бонхьаьс хьаьхьалаттаьчар опыт, дуьнг юрта мацарг, хьаьхьаргIа тIулаьхьаьс лаьцца.

Уьш ферма станица къаьхьаьмоьгIа хьаьхьаьшца пе еш коьнцеш хетаьл я КПСС XXV съезда материалашта, цу съезда решенеш хьоьшаьшъяра тIулаьхьаьшта. «Наьха яьаьнгаьн ихоачашдаьра — парта боьахоь» аьлаш ер. Лаьбажча бетта-колхозе доьхьар Iаьлщаьн бохьачаьн боьахача колтоьхоьшца по йийца лекци. Уьш пятилетке пятилетке пятилетке пятилетке гIулаьккех лаьца цо цифраш юьнача хана. ший Карглаьнскин станицерча наьха тоаденнаьча ваьхарер масаьлаш юьтье а ихоачашъ йийлаш из лекци Макарьевас. Вай юртаьча къаьхьаьгIаьнга дуьхьаьга дагаьнна бокхи тайп-тайпарна къаьмех бола колхозхо: эрсий, ногчий, селий, мегIий, молдаванаьш, хьыбараш а.

DIaхо дуьн лекторо ферме дуьхьаьга къаьмех латтаьш кхетаьнна. Иоьах бола тIа ломагIбирий цIерашг.

...Макарьева Любовь Александровнаьс хIана а тIехьа дагаьхьа эгIара хьалха, ший хиннца лекция. Комсомол лелдеча фермаьгIа дер ян. Массаьнаьн а воьзаш мар, йоьха хIама лацар, бенъьла, ехар ма цу гаьна, консенсиг а техникина а йоьнгаьчаьн дикдар, хетачча тайпара дIаьлъа вIинтIеьхьаьлаьзар из лекци. ЛадуьгIаьн багIаьчаьнга ма-боьгIа бувоьм отаьде карагIдаьлаьр цу цхьана ца хана.

Сарраьхь лекторехь группа ма кулгалхо болча а ена аьлар цо:

— Сатох хIама хилад. Хургьаьц сех лектор.

— ХIама дерглад, йоьх ма йоьха. Нахаца хьаьхьаьтаьгIен конспектаьшца Iаийхьаьхьаьн

ЮРТАХОЙ—ДУХХАГIА ТЕРКО

КПСС ЦК июльски (1978 ш.) Пленума решенеш кхы а хьинар айдаь къаьхьаьгIа — Нохч - ГIалгIайн республикерчо — ЧуйсагIа производственни комбинато коллективашца. Комбинате аьхкеца продукци тайп-тайпара я.

Доккхачча къаьхьаьгIа совгIаьгIа наьхьаьлар из коллективе Владимир Ильич Ленинн аьн 108 цу дуьхьа денз. Цу денга цо хоачашъйр пятилетка инн шерен ах шерен ладаьн. Иинн шерен ах шерен ладаьн совгIа ерзийца продукци цхьа миллионн 889 эзарг сома я. Хьаьта ладаьна совгIа цар маьхьаьгIа ер. Цу шерен ах шерен ладаьн совгIа ерзийца продукци цхьа миллионн корг1 бIаьвн эзар сома.

Шоьаш хьинарерча къаьхьаьгIа белгIаьбаьна ба цу пехх бола бесг бола Даудова Екатерина Ивановна, Клюева Рима Степановна, иштта хьаьбарнг. ТIехьа ну совгIа ха я цар болх бу. Уьш къаьхьаьгIий хьехачашца ба. Царна уллув, керда балка баьхкарий хьехачашца хиина. ДIаьтIаьг гар Iомбаьн Даудов ца Эсет Сельмурзаева Разетт, уьш сайна юьхьаьрш а.

«Тхо комбинате ерзийца продукци юртаьшца бахача балка хьаьтта хоачашдаьра лаьрхIа я. Вайна массаьнна дина юьх юртаьшца бахача балка хьаьлаг городика бахачарна хьаьгIа болгг. Аз хIара Iурра лаьдуьгI радиос бола чаьнна. Болхлой хIаьз ихаьнна иьхьаьтеел хIама дан а чу ца болхаьн къаьхьаьгIа ба, делIьхIийца дан хIама ахьаьгIа тIа тIехьа а кхуьхьан. ТIаьнна иштта ваьй городе дахь нах ма эцаьна кIанчана Iаьдаьдеш болча къаьхьаьгIа. Хошта царна мел эш кий ца хилийтар эхь ма-дий. Цу дуьхьа фунгаьгIа дер я тIаьн ца ваьлаьр. Цу лаьхлер гIерт тхо массаьза а», — йоьх комбинато директора Васюкова Любовь Васильевнаьс.

Иьхьаьта ала дезаьш да комбинаьта коллективе уьш шера лаьр бетта дьаьхьа толаьвеш. Иьх бетта лаьн коллективе уьш ладаьмаьлгIий (10 мера, продукци ерзийца яьх бетта план 112,5 процент кIоьчаьн а ена, планаьл совгIа 506 эзарг сома продукци ерзийца. Аьбдий цар. ХIаьта продукци маьхьаьлгIоьхьара плана 105,9 процент ихоачашдаьлий, из хуьл ладаьн а совгIа 336 эзарг сома продукци маьхьаьлгIоьхьа. ХIаьнз из коллективе къаьхьаьгIаьн я уьш шера аьдуст бетта хоачашъ.

Уьш доккхий толаьвеш иьхьаьгIаьн тIа шерра социалистически яьх а йоьарийла къаьхьаьгIаьн, яьхьа тотальнийн доахаьн хьаьбоагIаьча производстве хьаьхьаьлгIарийн хьаьрерча къаьхьаьгIийн хьаьхинна да. Иштта къаьхьаьгIийн ба: чаьгIаьгIара лечкеча слесарь-наладчик Жигалов Иван, тарин лечкеча группийн Мержидов Муслим, Базаонов Сасраб, боьхьаг Нуьмаьн Тумхан, шоллагIчо иьвртаьлг социалистически яьхьа котало ньхьаьнна комплексин цехера. Дикаьна Малика, Гончаева Умисат, Дикаьдие Наталья, иштта хьаьбарн, Иштта дика къаьхьаьгIаьн хьаьбоагIа чхьаьгIар пушкина студиттаьна цехера болхлой: Хожбаьмаева Соьдат, Дачаева Маина, Кадырова Малина.

Уьш ладаьн аьхха октябрь беттта хулаьп доькка шиа цIей да. Уьш да: СССР керда Конституци тIаийца шу дахарг, Ленинский комсомолна 60 шу дийна доккхий къаьхьаьгIа толамаш доахаьн нихьаьгIа лерхI комбината болхлоьна.

Х. АУШЕВА.

Спортан дешаьрг

ПОРТУГАЛИ: САТИЙНА ЙОАЦА ХА

Хала а, сатийна йоацан а ха и хIаьз Португалие. Латтар. Лиссабонера уьзча кхоьмех. 1974 шерарча апрельски революци йьрашта гучаьхьа атака е кийчлуьн я решени. ЭгIара хьалга агарнан реформана тIаьтIаьн латт из. Португальски юрта хиннча демократически хьинаьмашца машар бе ца а лоьр, боккхийча помещикашца шоай хуллай гIонца IашагIдеьхьи юртаьнкарча активистаьшта кIийлеьнаьн ешта, юртбоьлаьмаьна техника йоьхьо, кооперативо дIайийтаьча IаьмашгIа цIерашг ешта.

Цу хьалгина кехка хьаьхьа профашистски организацийн кепайоьзан органаьш дийнъьла а, керда яраш хьаьхьа а йоьлеший, тIехьа тIехьаьгIа Португалие ю терроьристическийнаьгIаьш, шерер фашистски заговорщийн тийцийн болгг. ЭгIара лаьтьаьрарийн сагIоьрьаьрг хьоьшаьш да Комитетеллера республика президент Рамальо Эанеш гражданнийн ямий генеральийн штаба начальника лехкарех (СДП) парламенто тIаийца кердача «Аграрни реформа кIийлеьнех» яхача заьнаьш хилар реакционни нисаьшта революце хьаьча конталоната наступленин яра йоьла сигнал. Цу заьнолерхIаьш ца хьаьгIа конфискациц аьъ хIинчча лаьттаьл да-ьча дарг даьй хиннарашта юхьалуьгIа. Цу ньхьаьна, белгалдоьхьаьн гиссабонера «Дин-ранг ер лиьйбоь», боккхий ЙагIифундистаьш гIерг Алентежу яьаьча провинце хьаьлийна сельскоьаьн кооперативашца дIаьхьаьн аграрни-реформа лелаьча зонне экономически доьвя юкаметтаьтдаьн, менна политически Iаьдаьл а ешта ер йоьла даьгаьлг.

Цунца ньхьаьна реакце дайдаьн ер юрта боьаьмен чьаьхьарий лучьарен хIаьрарна зиньстаьш Гуиньо Сайлина политиннаьн IаьгIаьрш ярш тIаьнтаьн, керда аграрни заьнон чаьхдоьаьнкаьш юртаьшца ньхьаьсьрарштта дуьхьал поьлицейски репрессеьш е ца а тутаьн парца переговорашг яра ешнъ цо ламаргIа. «Министра болх ер хьайтаьр ешнъ ешнъ ешнъ

Культура кердадараш

ТЕАТР — ЮРТА

Советскиг Сфеза Турпада Нурадилов Хаинщин цІераГІе Нохч-ПІаллІей драматическин театрг творческин коллектива ваха тодарцин я квст-каста юртаьшарех хьаьвгаьнаьхой болча хьоьшалгІа хиллиГа.

Юртаьшна хьаьста дукха зуй артисташ ахкин земелаьнь. Ишта, уьш аьхкн театр ший тоьшаллІейнна стаканаш гойташ хилар «Ахой-Мартановскин, Шалинскин, Урус-Мартановскин, Неврскин, Надтеречнин районаш хьаьвгаьнаьшна».

Хьаьта хІинз хиллІ — ненцкх театрв артисташ гастроллаш чакйойташ ба Нижний-Юртовскин районе. Юртаьшкарчу клубашка, культура цІенашка, колхозий лоаьмал болседа уьмна тІаьмна кердаьнг пенсионеркаш. Уьмна стенашка итташ спектакльаш уьтташ цар. Юртаьрна бахана наха массаца а болхе гІаьнг хуьлу да театрларе тІера яІаьшкІеьстар. Хьаьте ах-кин ший корайойташ гІаьнг дукха балхаш даьне а царна ца корийойташ артисташа шоашта лаьрІа ешна спектакленга хьаьма, хьаьстте а из спектаклех саьнсаьдаьне кокдаш хилча.

Нижний-Юртовскин районе театро гойташ я Г. Хугаева «Се севрий нарт Андарз ч Уьмна» У. Алиевах «Хьмаьз це воалеш хиллІа шийх» ахкна пьесеш уьттаьн комедеш.

ГДР-ра ХьАЬШИЙ

Почта шерлуш доагІа эстрадин ансамбль музыкан азарий мугІаьрш. Цар ткьаьшш ткьаьчашдар дукха Нохч-ПІаллІей пачхьалкхен филармонин балхоша дика хьаьвет, тоьшаллІейна эстрадин коллективаш я хьаьст-хьаьста бола мелпилитеш а вайнера хьошлІа хьаьвш. Иштта, уьх тІаьмна ткьаьна Грозне гастроллаша хиннай Алла Путанева, Уьрамкин СССР хьалха артисташ Сафия Рахимова РСФСР зезагьаьнин артист Иосиф Кобзон, хьаьвгаьн санна Юн хьаьвгаьн, илливаьрзий, Польшеца, Болгеран, Югославера эстрадин коллективаш.

Эстрада аьзарьте дика кхаьч хуьлда 29-ча июль дера 31-ма июлера хьаьчалца Германскин Демократиеран Республикера ЦІн хьаьвгаьнаьрг Роланд Нейдорт хьаьжа болча эстрадин коллективе оттедогдоча концертех.

Цу иллиаьрзийн репертуарна юьхь да дукхаьнгахьа хьаьжа даттаьлаш, мацнер тестаьв, ткьаьв шенача дегаьнг, заьнгаьн, оьмалех, сибрана, базамех дела иллеш. Цунца цхьана «Оаха шоана иллеш доаГІ» ешна программа дечІа поп-цІу хьуьнг я Магдебурга инструментальин ансамбль хьаьвгаьн иллаьрзий.

АРАХИЙЦАД ГРОЗНЕ

Грозне а республика а яьхьинн тиллаьнна доаГІаш да Москваца Воазохьоца А. Г. Горлова ядаьнг Нохч-ПІаллІей аьхкин ваьдаьлгаьнг арахийца «ЦІн сена, цІн сена боаГІ дин яьа роман-хроника. Из роман хетедеш да гаттара ловца, цхьаьгаьнг дерриг а Дагестанерг базамех хьаьдиза хиннаьна Советски Союза Турпала Нурадилов Хаттаьлий аьхкра.

ЦІн поэмин Магдадоаьлаьла Дехьо, вай тоьхаьрг сибрде вазар бахьаьнгаьн шоай сиюш Іодиьжарий Іоврдш 18 гаттара яьа я боча я сиплер белгал а дешьна. Воазохьочо Іовзийн Хаттаьлий дечІа доаГІ. Турпала Нурадилов кергІаьрга яьхьаьнгаьнна цун аьхкра ниьх. Ромена тІе дуттаьн дер дечІаьнгІадиг, цун мелан іоврдІаьнгІа ца кулбеш, хІама да цунна, цунна, архивашкера мерзиналаш, цхьана гуттаьрца тІулуш. Тіна бац, из дика воазаш хиннаьна ненах дагалуьшаьнгаьн хьоьдехьитер. Роман Іоьхьа тиреш а воаГІ аьрахийца.

Иштта Нохч-ПІаллІей ненаьгаьнг дукха ца воаьцаш арахийца воаьгаьнг ненна поэма Іовзийн Хаттаьлий Зайнудин-эрсий поэтаца шоай матлаца ваьхьа тергаьчаьнг стихеш «Бухгалтер» ненгаьн, ваьхьа ба сборник.

С. ПАЧИЕВ.

Керда стихаш

Хьаьмза Осмиев

СОТЕШ

Хьаьна моттаг, хьаьнг,
гуьйра,
Керта чоаьна йис а хаоршаш,
Хьо сел сика йоаГІаьрг хІ
Кьонал ахьь іаьрг хьо,
гуьйра?
Хьаьна хаьлаь: со біоьстей ч
Кхы а, кхы а ваьаргга.
Кьонал, хьоьх кІаьл ца
вуьсаш,
Со бухьбилла кхы я, кхы а
Мика дуьйлаь уьаргга.
Сиглен баьклг цІн мо
цІийй
Маьх хьаьбаьлаш хьоьмарга
со.
ДоттаГІашца ваьаргга.
Со тешІ, кхы а біаьстен
дакнаш.
Маьхьаш лиг ло, хьаьгг
денаш
Сейтн доаГІаргдоллах тешІ,
Со ихоа ца вешІ, за
тІеІьхьийнна
Сай дакнаьна диса иллаш
Аьса деанкгаргдоллах тешІ.
Делла хІама хьоьсташ,
дийнаьш
Хьаьнаш боаьчк маьхьх тешІ
со.
Ньхьа диаьлаьг а тешІ,
Ньхьа сибатеІа гучІа
Дьхьаьн кьаьрдиллаьх тешІ
со,
Сага хьаьхьаьлаьг а тешІ.
МіаьгІа тешІ со, сар кьаьрлга
Пахьаьдаьнкхаьн боьл гоьзал
Сагг лоьарйоллаьг тешІ...

АЛАН ШЕРАШТА ХЕТАДУ

СССР художниклий Союза, Советски Эскарен Тіемаг-Флотен Керттерна Политическе Управленг М. Б. Грекова цІераГІе тІема художникий Стуле. М. В. Фрунзе цІераГІе Советски Эскарн Центральн ЦІено дукха за Кодорий академика П. З. Загарова цІераГІе Нохч-ПІаллІей республикийн музее хьаьвийлаш РСФСР заслуженин художника Бут Николай Яковлевича живописаьн графикаьн латтаьн персональн выставка.

Шо тІема художникан хилларг тешІ. Бут Николай Яковлевича Іедерриг кхаьнна доаькгаьнг долчаьнг дакъаьле «Тіема тІемаьна кетаьнг ба.

СибатеІа-Іоьхьаьча Дай-мехка тІема доаькъонца, перемадаьнна, эгтара бирсаьгІа тІом лаьттаьна моттаьгаьнна хетадаь дийкна да художникна дукхаьгІа долш сурташ. Авторий коллективашца цо кийчьнг папоранашца, диорамашца а цу сиЗ доГІна, бирсеча перашта хаталь. Цунна авторийн коллективашца болх бу до «Сувилгреде немецко-фашистсин эскар доькдаьр» яха панорама лаьттьеш. «Бородинский тІом» яха панорама юкаметтаттаеш даькъа лоацаш хилдаьх цунна елар М. Б. Грекова цІераГІе болх доЗо мегдаь. ХІаьта 1975 шера городе Днепропетровске художникна Н. В. Овечкинна 840 квадратин жетрех латтаьн болх произведениин хьаьвгаьн диорама пийтьаьрг цунна елар СССР художествийн Академе доЗо медаль. Цу дукхаьна нахаьн пІаьдаьн ткьаьчча диорама тІе дика хьаьгІа болх сурташ. Авторий коллективашца цо кийчьнг папоранашца, диорамашца а цу сиЗ доГІна, бирсеча перашта хаталь. Цунна авторийн коллективашца болх бу до «Сувилгреде Чехословакие. Финляндие, Нталье цо пь- эфрисскин. Цунна сурташ: «Генерал Брестский крепость лоргаьш хиннаьнарг, ялыча дукхаьна темпаьс.

Цхьаьбакъан, берриг ший кхоллам, ший хьаьлар, ший хьаьнала кьаьстаьна ниьх хетабаьЗ Николай Яковлевична Адмиралтийскин каменолоьмешца лечьнаьн, кьаьста мостаьГІашца — фашисташца — пІаьна кьоьсам доаькгаьнг баьрашца. Цу циклах латтаьн болх произведенин хьаьвгаьн болчар Іаьлаьмте чІоаГІа еаьхуш. Іеса кьоьаьбаьлен тІаьзш Уьх вай хоьнача выставке ду яха да цу циклера сурташ: «Адмиралийскийа Алексуьнка», «Адмиралийнгайа ц ш», «Атаьлаьгна юьхьа». «Лаьттан кІаьлгра госпиталь». «Я скорбелую минутуг». «Лаьттан кІаьлаьрга гарнизонин комиссар Н. П. Парохин», яхьа дукхаьна.

1944-45 шерашца Словакие Чинчаьна партизанийн восстаьнкхи, цигга даькъа лоацаш хиннаьна советски нахаьн дукхаьна сурташ дийкнаш Бута. Вайнгарчча выставке а да дерех цІкьаьдна сурташ. «Генерал Свобода». «Фринтинкин Лайнеч», кхьаьраш. Цу суртех художникна оинай Вера Неедлы цІераГІа йоьла Чехословакие «Іоьрона министра премиин.

Дехар-киннар меттеш, тахаьрга вай тІома яьлар ахьь ткьаьхьинн, вай заманхой-гІулпалой хьаьхьхьаьн дийкна дукха сурташ да художникна. Тарьаьх сурташ да цунна БАМ-е кьаьстаьн боахьаьна комсомольеьх, нагирьех, тахаьрча Советски Эскарен Тіемаг Форда-Флотен бІуоьхьа ку дьа а.

Хаьлгьа кицо яхьа тайнарг: «Тіемо воІ кхеьаьлаш, тіемо воІах ьаьккхаьн» яха тема дика йоаькхаьн да художника «Берлин», «Да», «Наьхьа», «Хьалмах» яха а, хьаьдла а сурташ.

Лоацца ьаьчча, хьоьшаллочарна художественин а эстетически а, патриотически а дикин пайда дуттаьлаьн ткьаьчаьнг ю ьаьш.

А. БЕК.

Наьсарн хьаьна болх бечА агатноьца чуйоаГІа: концертин бригада, лектор, библиотекеьн болхло, парикмахер, сапожник, портной — Шийо болдо. Агитбригада хулгаьлхо ва НПАССР культура заслуженин болхло Медов Мустафа.

Агитбригаде хьаьнарг дечІа эоаІ: Іаьла-Юртарчу клуба художествений самодеятельность кулгаьлочо Евлоева Розет.

СУРТАШ ТІА: Р. Белоева: «Маяк» яхьа ч совхоза ахарооитте концерт луш я агитбригада.

ДЕГА БАЛХАХ ДАРБА ДОАЛЛ

— Хьа дега, — ьаьлар ца сога —
Сатеш, сатеш,
Кхы цІьаьсте а сатеш эаІ —
Сога ьаьвгаьн волча лора
Ьаьхьар дар из.
Со ца ваьччаьх тешІ.
Со тешаьрах ьаьлла бІаьг цунг
Уьмо мера
Са дог из доІш дезаьш дац.
Со сецаьнгаьн меттта уЗл хІама,
Дог ишкь бешІ да.
Из ца ваьвгаьнг ваьтт ац.
Темаьшйна дакнаьнгІ балхаш
Гуьта лора
Со дог ВАЗ-е, ВАМ-е дуттаьнг
ШІи саг шоайна эгІаьзодеш
Цунг.

ДАГАХЬ ДОАЦАР ДИЙЦА ВАЦ

Цар дикагІе дог а дийте,
Могаьрашта тоьш бар дуьхьа
Дегаьш доацар дийца вац со,
Церна ъаьстаьнчаьнгаьш.

«Да а вар цІн муттаьг,
ьаьнна,
Сада воІе тІехьоаргдеш
Йіорна ЗІІІна дикІа ца со,
Малла вехьо дарг а дац.

Царгаьг ьаьд из,
Ужаш тоаьбу, вуйгІа бут.

Міхо яйн кІаьгг чаьрщедеча
Хуьл из даьде,
Болет ловледеча хуьл.
Мисса кина ловлаьг да из,
ХетаргІаьна,
Дега дарбе цунех хуьл.

Цудуьть сеан ваьвгаьн дац дог,
Цунна сетер,
Ларцца у ло, гоьна да,
ЦІен сетийна хуьрдолчунех
ДикА ивтаьн,
Дакн балхех доаьлаьш да.

ДІАДОЛА-м ДАЬДАР, ЦХЬАБАКЪДА...

Нохч - Піллійчен поемен районашца юьхьанца хІама а доІаш да Москваца Воазохьоца А. Г. Горлова ядаьнг Нохч-Піллійн аьхкин ваьдаьлгаьнг арахийца «ЦІн сена, цІн сена боаГІ дин яьа роман-хроника. Из роман хетедеш да гаттара ловца, цхьаьгаьнг дерриг а Дагестанерг базамех хьаьдиза хиннаьна Советски Союза Турпала Нурадилов Хаттаьлий аьхкра.

ЦІн поэмин Магдадоаьлаьла Дехьо, вай тоьхаьрг сибрде вазар бахьаьнгаьн шоай сиюш Іодиьжарий Іоврдш 18 гаттара яьа я боча я сиплер белгал а дешьна. Воазохьочо Іовзийн Хаттаьлий дечІа доаГІ. Турпала Нурадилов кергІаьрга яьхьаьнгаьнна цун аьхкра ниьх. Ромена тІе дуттаьн дер дечІаьнгІадиг, цун мелан іоврдІаьнгІа ца кулбеш, хІама да цунна, цунна, архивашкера мерзиналаш, цхьана гуттаьрца тІулуш. Тіна бац, из дика воазаш хиннаьна ненах дагалуьшаьнгаьн хьоьдехьитер. Роман Іоьхьа тиреш а воаГІ аьрахийца.

Иштта Нохч-Піллійн ненаьгаьнг дукха ца воаьцаш арахийца воаьгаьнг ненна поэма Іовзийн Хаттаьлий Зайнудин-эрсий поэтаца шоай матлаца ваьхьа тергаьчаьнг стихеш «Бухгалтер» ненгаьн, ваьхьа ба сборник.

С. ПАЧИЕВ.

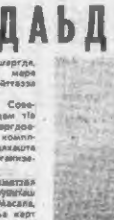

Іьаьбаьлаьнг: эгтара хьаьлгаьг Піллійн эмоторарг Чаг Аьрдо, бешка-дика Піллійн революционер Ахриев Петур, материаловедец, Іеремьяьчна эрсий писатель В. Коровенко доГІаьгІа Ассаьлгіне Іаьгаьнг. Эгтара хьаьгаьг Піллійн автор Рашидбек Ахриев.

Фуутовте Іешин партизанскин болаьн кулгаьдаьнн хиннаьн Серго Ордженикидзе...

Хьоьмарга вай Эрзерг Піллійн хьаьмастаьттадера балхаш ницца пен. Іешнаьра Дайкъа-Іешнаьра Іаьгаьнг Дайкъа-Іешнаьра Іаьгаьнг Іаьгаьнг ца юрт, хьаьделлачу ЖІадаьгьен чІоаьг ваьте дагІоаьгьа боса оаГІоца дукха эІоьмаш а эІІаш уьмна Эрзе-Іурт. Іаьмна ца ьаьла діаьхьа заьмаьлаьн а сеана дог хоьдолийнгаьн сатийна а ухьаьна. Іешнаьра Дайкъа-Іешнаьра хьаьгг ваьте тоьдеш доГІа ца Піллійнаьна гонаьхь хьуьзе шен-кхо саг, цемента, Іомерга тамсаш Іаьдда ньлла боса оаГІоца Іаьлла йоьда вир, Іешаьтеса шен-кхо ерзаьнг а йоьлаш йіорг гонг. Уьр мера ваьш Іоннаьн бІа ІешшолоьгІ, берриг болх кулгаьнг-ваьте тоьдеш доГІа ца ІешшолоьгІ, берриг болх кулгаьнг-ваьте тоьдеш доГІа ца ІешшолоьгІ, берриг болх кулгаьнг-ваьте тоьдеш доГІа ца ІешшолоьгІ.

Юкаметтаттаьрен лоаьрарна Балхаш чакхдолийначу тІаьхьа-ца, хьаьжа укаровте безаьнгІа. Іа хетийнгаьр дуьхь, юкаметтаттаьрен латтаьн ваьхьа а ца ваьгІа. Цу совгІа, Іешлаьх цхьаьна чу агрокультурин культурин а хьоьрарг Піллійн чон лоаьмашца лоаьрдаьнгІа. Цу тІулаьца тІаьнзе а ваьшІаьгІаьнгІаьн тоьаьн ІешшолоьгІ.

Юкаметтаттаьрен лоаьрарна Балхаш чакхдолийначу тІаьхьа-ца, хьаьжа укаровте безаьнгІа. Іа хетийнгаьр дуьхь, юкаметтаттаьрен латтаьн ваьхьа а ца ваьгІа. Цу совгІа, Іешлаьх цхьаьна чу агрокультурин культурин а хьоьрарг Піллійн чон лоаьмашца лоаьрдаьнгІа. Цу тІулаьца тІаьнзе а ваьшІаьгІаьнгІаьн тоьаьн ІешшолоьгІ.

Уьр моттаьгаьн хьаьгг а ваьте ца ухьаьна. Іешаьтеса шен-кхо ерзаьнг а йоьлаш йіорг гонг. Уьр мера ваьш Іоннаьн бІа ІешшолоьгІ, берриг болх кулгаьнг-ваьте тоьдеш доГІа ца ІешшолоьгІ, берриг болх кулгаьнг-ваьте тоьдеш доГІа ца ІешшолоьгІ.

Хьаьгг ца ваьхьаьн дер Нохч-Піллійн АССР культура министерстване. Іаьгаьн